

Udkast

10. Forskning

10.1 Baggrund

Det overordnede mål for psykiatrien i Region Midtjylland er at tilbyde psykisk syge borgere i hele regionen behandling og støtte på højt internationalt niveau. Heri spiller forskning en afgørende rolle. Behandling og støtte på højt internationalt niveau forudsætter blandt andet, at behandlingen er baseret på den nyeste forskning, at den psykiatriske forskning styrkes og fremmes, samt at såvel national som international forskningsbaseret viden implementeres og anvendes i klinikken.

Psykiatrien i Region Midtjylland har en lang tradition for at bidrage væsentligt til den psykiatriske forskning både nationalt og internationalt. Regionen har en særlig styrke og tradition i forhold til grundforskningen, og den kliniske forskning er under udbygning.

Region Midtjylland skal fastholde og udbygge forskningsindsatsen i de kommende år. Arbejdet hermed sker med udgangspunkt i forskningsstrategien for behandlingspsykiatrien i Region Midtjylland.

Psykiatrien undergår en øget specialisering af den kliniske behandling i enheder, som koncentrerer indsatsen om specifikke sygdomsgrupper (jf. kapitel 9). Denne specialisering skaber et fundament for etablering af fokuserede forskningsmiljøer. Eksempelvis danner etableringen af en enhed med behandling af affektive lidelser på såvel hovedfunktionsniveau, regionsfunktionsniveau som højt specialiseret niveau grundlag for et sygdomsgruppefokuseret forskningsmiljø. I den nye forskningsstrategi er der større fokus på den kliniske forskning. Blandt andet skal de kliniske afdelinger i Aarhus Universitetshospital, Risskov og Regionspsykiatri Vest have tilknyttet hver sin professor. Center for Psykiatrisk Forskning vil forsat fokusere på grundforskning og derudover udbygge deres core-funktion (ressource/hjælpefunktion) for alle forskere i behandlingspsykiatrien.

Forskningssamarbejdet med Aarhus Universitet og andre uddannelsesinstitutioner

Den psykiatriske forskning i Region Midtjylland sker i tæt samarbejde med især Aarhus Universitet. Region Midtjylland og Aarhus Universitet indgik i starten af 2012 et nyt aftalekompleks for samarbejdet på sundhedsområdet. Aftalen medfører blandt andet, at samarbejdet mellem regionshospitalerne i Region Midtjylland og Aarhus Universitet intensiveres. Indtil nu har samarbejdet om den kliniske forskning hovedsageligt centreret sig om Aarhus Universitetshospital. Med inklusionen af alle hospitaler i samarbejdet, understøtter aftalekomplekset således udviklingen af et

sammenhængende og samarbejdende sundhedsvæsen, hvor alle borgere i regionen sikres adgang til forskningsbaseret behandling på højt internationalt niveau.

Psykiatriens samarbejde med Aarhus Universitet centrerer sig omkring Health (det tidligere Sundhedsvidenskabelige Fakultet). Eksempelvis har Institut for Klinisk Medicin under Health ansvaret for al forskning ved regionshospitalerne, inkl. regionspsykiatrien, Præhospitalet og Aarhus Universitetshospital. Derudover er Center for Psykiatrisk Forskning en del af Institut for Klinisk Medicin. Det er vigtigt, at det tætte samarbejde med Health, Aarhus Universitet fortsat udbygges og intensiveres.

Som nævnt ovenfor skal den psykiatriske forskning fremover i større grad inddrage viden og metoder fra andre discipliner med henblik på blandt andet sundhedstjenesteforskning. Derfor er det også vigtigt at udbygge samarbejdet med andre hovedområder ved Aarhus Universitet end Health. Eksempelvis skal der arbejdes på at udvikle psykiatriens samarbejde med Business and Social Sciences (det tidligere samfundsvidenskabelige fakultet).

For at opnå forskningsstrategiens mål om at udvikle ny viden om de psykiske sygdommes behandling, årsager og udvikling og sikre et sammenhængende sundhedsvæsen er det desuden vigtigt, at den psykiatriske forskning generelt inddrager flere samarbejdspartnere og faggrupper i forskningsaktiviteterne end hidtil. Blandt andet ved også at involvere kommunerne og primær sundhed, herunder også de praktiserende læger/speciallæger. Det er derfor væsentligt, at der også etableres tætte forskningsbaserede relationer til professionsbacheloruddannelserne, fx VIA University College.

Forskningsmæssige indsatsområder

Målet med den psykiatriske forskning er at øge kvaliteten i den psykiatriske behandling og øge viden om de psykiske sygdommes årsagsforhold, udvikling, hyppighed, udbredelse, sociale konsekvenser, forebyggelsesmuligheder og omkostninger.

Klinisk forskning og translationel forskning

Hidtil har både voksenpsykiatrien og børne- og ungepsykiatrien i Region Midtjylland markeret sig stærkt inden for den psykiatriske grundforskning og i mindre grad inden for klinisk forskning og translationel forskning. Et vigtigt element i psykiatriens forskningsstrategi for 2011 – 2015 er derfor at styrke såvel den kliniske forskning som den translationelle forskning.

Mens den kliniske forskning beskæftiger sig med afprøvningen af nye behandlingsformer og undersøgelser, omhandler translationel forskning interaktionen mellem grundforskning og klinisk forskning. Interaktionen mellem de to forskningsformer er vigtig, idet samspillet muliggør, at vigtige gennembrud inden for

grundforskningen hurtigt kan afprøves i klinikken, ligesom kliniske problemstillinger og spørgsmål omvendt hurtigt kan testes i laboratoriet. Netop for at styrke denne interaktion og derved frembringe ny viden om de psykiske sygdommes årsager, udvikling og behandling, skal regionens psykiatriske forskningsenheder fremover knyttes tættere til de kliniske afdelinger. Psykiatriens forskningsstrategi indebærer derfor, at der knyttes en klinisk professor til hver af de kliniske voksenpsykiatriske afdelinger såvel som Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center under Aarhus Universitetshospital, Risskov og i Regionspsykiatri Vest. Fire kliniske afdelinger har tilknyttet en professor, mens Retspsykiatrisk afdeling og Regionspsykiatri Vest mangler at få tilknyttet en professor. Derudover er der ansat en professor, som alene varetager opgaver i forhold til psykiatrisk grundforskning.

Samspelet mellem psykiatriske og somatiske sygdomme

Psykiatriske patienter har ofte en eller flere behandlingskrævende somatiske sygdomme. Som resultat heraf ses en forøget dødelighed blandt personer med psykiske sygdomme. Med henblik på behandling og forebyggelse af somatiske sygdomme, der fører til tidlig død hos psykiatriske patienter, er der derfor behov for mere forskning i samspelet mellem somatiske og psykiske lidelser.

Nyt forskningsprojekt: Indsats mod tidlig død af somatiske årsager blandt mennesker med psykisk sygdom

Personer med skizofreni og personer med misbrugssygdomme har i særlig grad risiko for at udvikle en række somatiske sygdomme, der fører til tidlig død. Eksempelvis har langtidsyge med skizofreni risiko for at udvikle overvægt og hjerte-kar-sygdomme.

Et nyt forskningsprojekt skal derfor undersøge mulighederne for behandling og forebyggelse af de livsstilsfaktorer og behandlingsbivirkninger, der forøger de to patientgruppers risiko for at udvikle somatiske sygdomme.

Det er planen, at forskningsprojektet udføres i samarbejde med relevante somatiske afdelinger i Region Midtjylland. Hovedsageligt kardiologisk afdeling, endokrinologisk afdeling, klinisk biokemisk afdeling, infektionsmedicinsk afdeling.

Det sammenhængende sundhedsvæsen

Også på det forskningsmæssige område skal psykiatrien ses som en integreret del af det sammenhængende sundhedsvæsen. Det er derfor centralt, at der ikke alene

forskes i sygdommenes årsager og opståen (grundforskningen), men i alle områder af psykisk syge personers møde med psykiatrien. Det være sig i behandlingen (den kliniske forskning), patientens integration i nærmiljøet, og ved tidlig opsporing og forebyggelsen af psykiske lidelse (sundhedstjenesteforskningen).

Sundhedstjenesteforskning er desuden vigtig i forhold til at sætte fokus på overgange og grænseflader mellem sektorerne samt forbedringspotentialer ved sundhedsvæsenets organisatoriske strukturer. Da flere centrale opgaver i den samlede undersøgelses- og behandlingsindsats ved psykiske lidelser også varetages af psykologer, er der endvidere behov for i højere grad at inddrage psykologer i den psykiatriske forskning.

Internationalisering

Psykiatrien i Region Midtjylland er internationalt anerkendt for sin forskning. For at understøtte strategien for forskningsområdet og dermed den fortsatte udvikling af psykiatrien, er det centralt at psykiatrien fastholder en stærk international profil.

En styrket synliggørelse og stærk profil udadtil øger mulighederne for at tiltrække udenlandske forskere til psykiatrien. Disse bibringer både ny viden, og medvirker til at fremme psykiatriens rekruttering og fastholdelse af læger. En stærk forskningsprofil øger endvidere mulighederne for at tiltrække både europæiske og internationale forskningsmidler, hvilket åbner for en yderligere forskningsmæssig opgradering i psykiatrien. Psykiatrien skal derfor fremme arbejdet omkring fundraising.

Det er derfor væsentligt, at de nye forskningsmiljøer, som etableres i de kliniske afdelinger i Risskov og i Regionspsykiatri Vest, orienterer sig mod udlandet. Der skal skabes såvel fagligt som økonomisk grundlag for, at udenlandske gæsteforskere i kortere perioder kan deltage i forskningsmiljøet i psykiatrien, og for at forskere fra Region Midtjylland kan tage på studieophold i udlandet.

Klinisk forskning i ECT-behandling: Skræmmende, men skånsom behandling

Mange mennesker føler en instinktiv modvilje mod ECT-behandling – også kendt som elektroshock. Ganske forståeligt kan strømstød og krampeskræmmende og ubehagelig behandlingsform.

Men i tilfælde af fx svære depressioner eller psykotiske depressioner, hvor patienterne ofte er meget forpinte og selvmordstruede, er ECT imidlertid en særdeles effektiv og til tider livreddende behandling. Blandt andet fordi effekten af behandlingen indtræder hurtigere end ved psykoterapeutisk behandling og indebærer færre bivirkninger end behandling med antidepressiv medicin.

Alligevel modtager mange patienter kun nødtvungent behandlingen. Det skyldes, at der eksisterer mange myter om og fordomme mod ECT. Blandt andet frygter mange patienter, at ECT-behandling medfører hjerneskader.

Forskning viser dog, at det ikke er tilfældet. Forskere har i en lang række studier undersøgt, hvorvidt ECT-behandlingen medfører hjerneskade. Ingen af undersøgelseerne har kunnet påvise nogen skadevirkning på hjernen.

(Kilde: Poul Videbech, <http://www.videbech.com/page4/page7/page7.html> tilbud til patienter med angst, der ikke tør forlade hjemmet)

Styrket forskning i regionspsykiatrien

Som beskrevet ovenfor er et centralt element i det nye aftalekompleks for samarbejdet på sundhedsområdet mellem Region Midtjylland og Aarhus Universitet, at forskningen på regionshospitalet, inkl. Præhospitalet og regionspsykiatrien, intensiveres og styrkes. Formålet med at styrke forskningsindsatsen i regionspsykiatrien er blandt andet at højne kvaliteten i patientbehandlingen og fremme psykiatriens muligheder for rekruttering og fastholdelse af personale. Som et led i denne styrkelse har regionspsykiatrien udarbejdet en forskningsprofil, der beskriver forskningsområder og visioner. Forskningsprofilerne skal opfattes som et dynamisk instrument, der løbende revurderes og indgår i processen med at styrke regionens sundhedsforskning.

Regionspsykiatri Vest er den eneste del af regionspsykiatrien i Region Midtjylland med et klinisk forskningsmiljø. Forskningsstrategien for psykiatrien 2011-2015, som forskningsprofilen er en del af, understreger, at den øvrige del af regionspsykiatrien i Horsens, Randers, Silkeborg og Viborg-Skive fremover skal inddrages i større omfang

end hidtil i forskningen. Patienterne herfra skal indgå i forskningsprojekter gennem styrket samarbejde med forskningsmiljøerne i de specialiserede funktioner.

Forskningsmidler

Gennem universitetet modtager Center for Psykiatrisk Forskning hvert år en forskningsbevilling på ca. 20 mio. kr. Fokus i anvendelsen af bevillingen har hidtil været grundforskning, mens fokus fremover vil være bredere.

Hvad angår regionale midler, er der fremover afsat i alt ca. 15 mio. kr. til klinisk forskning. Hertil kommer midler, som de kliniske afdelinger selv afsætter til forskning. Tildeling af centrale midler til de kliniske afdelinger forudsætter, at de kliniske afdelinger opretter kombinationsstillinger, hvor medarbejderen både forsker og udfører klinisk arbejde.

Størstedelen af midlerne er blevet fordelt til kliniske afdelinger i Risskov og Regionspsykiatri Vest. Desuden uddeles en del af midlerne gennem Region Midtjyllands "Forskningsfond til støtte for psykiatrisk forskning i Region Midtjylland". Fondens budget er fremover på 1 mio. kr. finansieret ligeligt af regionale og statslige midler.

Med budgetforliget for 2012 for Region Midtjylland blev der afsat 17 mio. kr. årligt til styrkelse af sundhedsforskningen i Region Midtjylland. Midlerne skal blandt andet bruges til at styrke forskningsindsatsen på fire særlige indsatsområder. Regionsrådet har valgt psykiatrisk forskning som ét af disse indsatsområder. I 2012-2014 er der på den baggrund afsat 2 mio. kr. årligt fra puljen til at styrke den kliniske forskning inden for psykiatrien.

Rekordstor bevilling til grundforskning: Årsagerne til psykisk sygdom skal kortlægges

Danske forskere får 121 mio. kr. over tre år fra Lundbeckfonden til at granske årsagerne til psykiske sygdomme.

Forskningsprojektet, der er forankret ved bl.a. Aarhus Universitet og Aarhus Universitetshospital i Region Midtjylland, undersøger fem sindslidelser: Skizofreni, manio-depressivitet, depression, autisme og ADHD. Fællesnævneren for disse sygdomme er, at de alle har store menneskelige og samfundsmæssige omkostninger verden over.

Det nye er, at forskerne gransker sygdommene fra vinkler, der spænder fra gener og celler til befolkningsundersøgelser, fra fostertilværelse til voksen patient – fra årsag til symptom. Og at de kobler deres viden på kryds og tværs.

“Vi vil undersøge, hvorfor man bliver psykisk syg, afdække de biologiske sygdomsmekanismer og skabe grundlaget for en bedre behandling og forebyggelse”, siger projektets videnskabelige leder, professor i medicinsk genetik ved Aarhus Universitet, Anders Børglum.

(Kilde: Aarhus Universitet,
<http://health.au.dk/aktuelt/nyhed/artikel/rekordstor-bevilling-aarsagerne-til-psykiske-sygdomme-skal-kortlaegges/>)

10.2 Strategi og handleplaner for forskning i psykiatrien

↑ Strategi for forskning i psykiatrien

1. Psykiatriens forskningsstrategi 2011 – 2015 udgør fundamentet for herværende strategi. Strategien for forskning i psykiatrien indeholder følgende hovedspor:

Klinisk og translational forskning, med henblik på frembringelse af ny viden om psykiske sygdommes årsager, udvikling samt behandling, skal fremmes.

Det tætte forskningssamarbejde med Aarhus Universitet skal fortsat udbygges og styrkes, ligesom forskningssamarbejdsrelationer med professionsuddannelserne skal etableres.

Psykiatriens internationale profil skal udbygges yderligere. De kliniske forskningsmiljøer skal orientere sig mod udlandet, medvirke til at tiltrække udenlandske gæsteforskere samt sende egne forskere på studieophold i udlandet.

I medfør af aftalekomplekset på sundhedsområdet mellem Region Midtjylland og Aarhus Universitet skal psykiatrien i samarbejde med somatikken forske i samspillet mellem psykiatriske og somatiske sygdomme, herunder i højere grad inddrage viden og metoder fra andre discipliner, bl.a. sundhedstjenesteforskning.

→ Handleplaner

- Forskningsbaseret viden skal i langt hurtigere grad omsættes til handling i den kliniske praksis. Det skal bl.a. ske ved,
  - At de kliniske afdelinger i Aarhus Universitetshospital, Risskov, og Regionspsykiatrien Vest skal have hver sin professor ansat,
  - At de kliniske afdelinger skal oprette kombinationsstillinger, så medarbejdere både kan arbejde klinisk og forske samtidig, og
  - At core-funktionen i Center for Psykiatrisk Forskning udbygges, så den bliver tilgængelig for alle forskningsinteresserede i behandlingspsykiatrien.
- For at udbygge forskningsaktiviteten skal der iværksættes initiativer med henblik på at skaffe eksterne midler til forskning.
- Forskningskompetencerne blandt ansatte med lange eller mellemlange uddannelser skal generelt styrkes med henblik på at kunne beklæde en kombinationsstilling. Dette kan f.eks. ske ved at ansætte en professor i psykiatrisk sygepleje.
- For at psykiatrien kan fastholde og udbygge sin internationale profil, skal der skabes fagligt og økonomisk rum til, at udenlandske gæsteforskere kan bidrage i psykiatriens forskningsmiljø i kortere perioder, og at forskere fra psykiatrien kan komme på studieophold i udlandet.
- For at forskningen bedst muligt kan bidrage til et sammenhængende og samarbejdende sundhedsvæsen, skal relevante samarbejdsrelationer til det øvrige regionale sundhedsvæsen, ikke mindst den øvrige del af Aarhus Universitetshospital, tydeliggøres og udvides.